

Jak jsou koncipovány kapitoly v badatelské učebnici?

Badatelská otázka určuje zaměření každé hodiny, během které budete s žáky na tuto otázku hledat odpověď.

Ikona symbolizuje princip historického myšlení, který si žáci budou postupně osvojovat.

Videoukázky jsou jedním z digitálních zdrojů, jejichž prostudování žákům pomůže v zodpovězení badatelské otázky.

Práce s **úkoly** žáky dovede k odpovědi na badatelskou otázku.

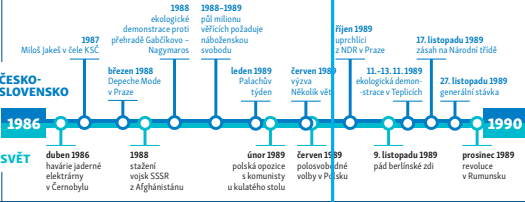
Pád komunistického režimu v Československu

Z jakých důvodů se rozpadl komunistický režim v Československu?

První setkání zástupců Občanského fóra se zástupci federální vlády 26. 11. 1989 bylo přelomem ve vývoji sametové revoluce. Na obrázku předseda vlády Ladislav Adamec zdraví Václava Havla.

V 80. letech sílila nespokojenost s životem v komunistickém Československu. Měnila se také mezinárodní situace. Do Čela Sovětského svazu se postavil Michail Gorbačov, který svou pozornost věnoval hlavně vnitřním reformám („přestavbě“) v SSSR. Českoslovenští komunisté byli tváří v tvář těmto změnám bezradní. Jak slábl režim, sílila opozice. Od prosince 1987 probíhaly demonstrace za stále větší účasti veřejnosti. Zlomem byl tvrdý policejní zásah vůči demonstrujícím na Národní třídě v Praze, který vedl k revoluci, později (pro svůj menší průběh) označené jako sametová. Vzniklo Občanské fórum, které se stalo hlavní silou revoluce. Pod tlakem veřejných demonstrací a generální stávkou komunistické vedení kapitulovalo. V prosinci byl do funkce prezidenta republiky zvolen Václav Havel a začalo se s přípravou svobodných voleb. V nich v červnu 1990 vyhrálo přesvědčivě Občanské fórum. Ke změnám ale docházelo v celé střední Evropě. V Polsku a v Maďarsku ustupovaly komunistické strany postupně, po jedné si opozici. Jinde byl přechod náhlejší a násilnější – rumunská revoluce měla zhruba stovku obětí. Konec komunistického režimu je dodnes předmětem různých výkladů. Popř se demonstranti v listopadu 1989 rozhodli, že už dosavadní přestavbou politiku československých komunistů nechťají nadále podporovat? Jaké jsou vlastně argumenty historiků vysvětlující kolaps režimu?

ČESKO-SLOVENSKO

- 1986: Miroslav Jiráček v čele KSČ
- 1987: Březen 1988: Depesche Mode v Praze
- 1988: ekologické demonstrace proti přehrázdě Čadčovo-Nagyymaros
- 1988: stávková opozice v Afghánistánu
- 1988: páti miliona věřících požaduje náboženskou svobodu
- 1989: leden 1989: Palachův týden
- 1989: únor 1989: polská opozice s komunisty u kulatého stolu
- 1989: červen 1989: polské volby v Polsku
- 1989: říjen 1989: setkání z NDR v Praze
- 1989: 11.–13. listopad 1989: ekologická demonstrace v Teplicích
- 1989: 17. listopadu 1989: zásah na Národní třídě
- 1989: 27. listopadu 1989: generální stávka
- 1989: prosinec 1989: revoluce v Rumunsku

SVĚT

- 1986: duben 1986: havárie jaderné elektrárny v Černobylu
- 1988: stávková opozice v Afghánistánu
- 1989: únor 1989: polská opozice s komunisty u kulatého stolu
- 1989: červen 1989: polské volby v Polsku
- 1989: říjen 1989: setkání z NDR v Praze
- 1989: 11.–13. listopad 1989: ekologická demonstrace v Teplicích
- 1989: 17. listopadu 1989: zásah na Národní třídě
- 1989: 27. listopadu 1989: generální stávka
- 1989: prosinec 1989: revoluce v Rumunsku

ZDROJ 1 617 260

1 Jaké důvody byly protestující na Václavské náměstí? Co kritizovali?

Zpravodajství ze sametové revoluce (22. 11. 1989)

Důležitým mezníkem sametové revoluce bylo zpravodajství ČST z Václavského náměstí. Lidé mimo Prahu se tak měli možnost seznámit s důvody demonstrací. Poprvé masově demonstrovali sílnici, dělnice, zaměstnané a zaměstnanci státních podniků.

ZDROJ 2

2 Co vadilo lidem v severozápadních Čechách? Jaké změny očekávali od politiků, kteří za Občanské fórum vyhráli první svobodné volby?

Dětská demonstrace v severočeském Dětině, po které do města přijeli ministr životního prostředí Ivan Dejmali a prezident Václav Havel (21. února 1991).

HISTORYLAB 617 261

3 Proč padly komunistické režimy? Prozkoumej hypotézy dvou historiků (zdroj 3 a 4) a zjisti, jak se dívají na příčiny pádu komunistických režimů v roce 1989.

ZDROJ 3

Jiří Suk (současný český historik) o pádu komunistických režimů (2014)

Komunistické režimy v stále více vyčerpávalo obtížné zajišťování relativního blahobytu a u potřebné loajality. Až na drobné výjimky bránily soukromým podnikání, a tak se musely smířit s rostoucí černou ekonomikou. Z toho povstala zvláštní symbióza velkolepých a komunistických funkcí, takže ti se jeví jako ztišni a prodějn. Ve stále více slábných se usazoval pozitivní kapitalistický mýtus o možnosti v zanedbávaném vlastním přičiněním, doprovázený předsatím o sociálním státu, jenž se postará o ty, kteří nemají potřebné schopnosti. Výhody obyčejného života v reálném socialismu – relativně nízké a rovné platy, ale také relativně nízké životní náklady spojené s vědomím, že téměř o všem rozhoduje stát – přetvářaly být považovány za výmolečnost a výhodu.

ZDROJ 4

Eric Hobsbawm (britský historik) o pádu východního bloku (1994)

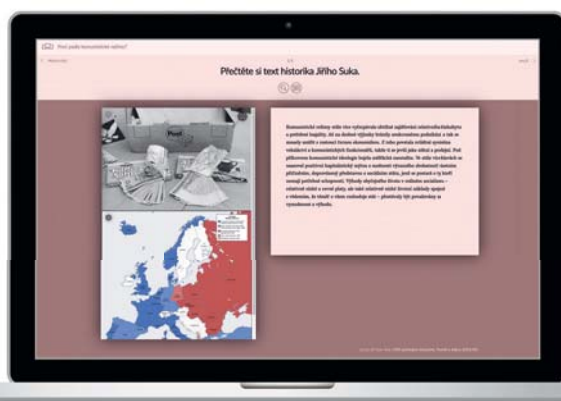
Režimy ve sféře sovětského vlivu nejvíce ohrožovala Moskva, protože dala jasné najevo, že je ještě nezachráněná jako v roce 1956 a 1968, byť pouze proto, že konec studené války oslabil význam východoevropských států pro bezpečnost SSSR. Podle mínění Moskvy by tyto režimy udělaly nejlépe, kdyby následovaly maďarskou a polskou cestu reform, chtějí-li přežít – Moskva však současně neohodlala nutit zastaralé tvrdě ilme v Berlíně a v Praze k reformám. Museli se spolet sami na sebe.

Úvodní fotografie pomůže vyvolat představu o tématu kapitoly.

V **úvodním textu** najdete potřebné informace a popis tématu. Text neobsahuje odpovědi, ale vtáhne žáky do bádání.

Aplikace **HistoryLab** nabízí cvičení v digitálním prostředí, jež žákům pomohou při řešení badatelské otázky.

Zdroje jsou historické prameny (dokumenty, vzpomínky, fotografie aj.) nebo odborné názory, které žákovi umožní vytvořit si vlastní pohled na dané téma.

Jedinečné kódy navedou k digitálním zdrojům. Stačí zadat číselný kód a dostanete se k zajímavým videoukázkám a ke cvičením v aplikaci **HistoryLab**, které pomohou s řešením badatelské otázky.

- 1 Jděte na www.skolasnadhledem.cz.
- 2 Do vyhledávacího pole **zadejte kód** uvedený u příslušného zdroje.
- 3 Zhlédněte **video** nebo pracujte v aplikaci **HistoryLab** a vyřešte úkol.